

Lausunto

28.7.2022

VN/1084/2021

VN/1084/2021-MMM-31

Valtiovarainministeriö

Maa- ja metsätalousministeriön lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi nimikirjalain kumoamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Valtiovarainministeriö on pyytänyt lausuntoja luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi nimikirjalain kumoamisesta, viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta.

Maa- ja metsätalousministeriö pitää esitystä nimikirjalain kumoamisesta sinänsä perusteltuna ottaen huomioon henkilötietojen käsittelystä muualla säädetty. Lisäksi käytännössä erityisesti nuoremmat työntekijät ylläpitävät tutkinnoista ja palvelussuhteista todistuskansiota, ja nimikirjamalli tulee tutuksi vasta valtionhallinnon palveluksen myötä. Kun henkilöstö entistä enemmän vaihtaa työpaikkaa julkishallinnon ja yksityisten työnantajien välillä, ovat yhdenmukaiset toimintamallit tutkintojen ja palvelussuhteiden todistamisessa perusteltuja. Toisaalta lain kumoamisen myötä menetetään valtion sisäinen toimiva malli, jossa henkilön tutkinto- ja palvelussuhdetiedot siirtyvät luotettavasti, ilman alkuperäisten todistusten uudelleen tarkastamista, virastolta toiselle, kun virastoilla on käytössään Palkeiden ylläpitämä yhteinen henkilöstötietojärjestelmä, jonka kautta tiedot siirtyvät virastosta toiseen. Vastaavaa toteutusta ei ole yksityisillä työnantajilla ja siten tutkintojen ja työhistorian todentaminen jokaisen uuden työsuhteen yhteydessä on perusteltua ja välttämätöntä.

Ehdotuksen mukaan jatkossa työnantaja tallentaa työntekijää koskevat tiedot henkilötietojärjestelmään työelämän tietosuojalain tarpeellisuusvaatimusten mukaisesti. Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että kun tiedot tallennetaan Palkeiden ylläpitämään henkilötietojärjestelmään, tulisi järjestelmämääritykset olla toteutettuina siten, että ne täyttävät työelämän tietosuojalain tarpeellisuusvaatimukset, ja järjestelmä ohjaa tallennettavien tietojen sisältövaatimuksia. Kohdassa 2.1.2. todetaan, että nimikirjalain ja –asetuksen tarkoituksena on ollut varmistaa, että valtionhallinnossa henkilöstöä koskevat palvelussuhdetiedot kerätään järjestelmään samoin perustein ja rekisteröidään yhdenmukaisesti. Maa- ja metsätalousministeriö toivoo, että nimikirjalain ja –asetuksen kumoamisen jälkeenkin jatketaan yhdenmukaista tietojen keräämismallia, ja kohdassa 2.1.2. mainittu ohjeistus tietojen toimittamisesta henkilöstötietojärjestelmään toteutuisi samalla aikataululla kuin nimikirjalain ja –asetuksen kumoaminen. Lisäksi maa- ja metsätalousministeriö pitää välttämättömänä, että työnantaja voi edelleen jatkaa nykyistä mallia, jossa työnantajavirasto hankkii Palkeilta lisäpalveluna tietojen tallennuspalvelun, vaikka ehdotuksessa onkin käytetty muotoilua ”työnantaja tallentaa”.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Maa- ja metsätalousministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

Esityksen perusteella epäselväksi vielä jää se, kuinka tietojen siirtyminen käytännössä jatkossa toteutuu; eli siirtyväthän henkilötietojärjestelmässä jo olevat tiedot uuteen virastoon niin, että henkilön siirtyessä valtion virastosta toiseen hänen tulisi todentaa henkilötietojärjestelmän tiedot kuitenkin aina esittämällä alkuperäiset todistuksensa, ja työnantajan tehtävä olisi varmistaa, että henkilötietojärjestelmässä näin olemassa olevat tiedot vastaavat todistuksia, mutta tietoja ei tarvitsisi tallentaa uudelleen? Vai olisivatko alkuperäisillä todistuksilla todistettavat tiedot tallennettava joka kerta uudelleen siirryttäessä virastosta toiseen?

Esityksessä ei ole mainintaa nimikirjojen käytettävyyden siirtymäajasta, vaan nykyisten nimikirjojen toimiminen todisteena alkuperäisten palvelussuhde- ja tutkintotodistusten sijaan ilmeisesti päättyy, kun nimikirjalain kumoaminen tulee voimaan. Nykyisenä toimintamallina on ollut, että alkuperäiset todistukset esitetään vain siinä vaiheessa, kun henkilö ensimmäistä kertaa tulee valtion palvelukseen ja sen jälkeen henkilön valtionhallinnon palvelussuhdetiedot kertyvät nimikirjalle nimittämisasiakirjojen tallentamisen myötä. Nimikirjanotteen tietoja on voitu hyödyntää esim. palvelusaikalaskennassa. Työtodistusten pyytäminen palvelussuhteista ei ole ollut yleisenä käytäntönä ainakaan tilanteissa, joissa henkilö siirtyy valtion virastosta tai laitoksesta toiseen tai viraston sisällä, vaan tiedot ovat tallentuneet henkilötietojärjestelmään ja siten nimikirjalle. Nimikirjalain kumoamisen jälkeen työntekijät tulevat pyytämään jokaisesta erillisestä valtion palvelussuhteesta työtodistuksen, joten tämä tulee jossain määrin lisäämään työmäärää virastoissa. Mutta tätäkin suurempi työmäärän lisääntyminen aiheutunee niistä tapauksista, joissa henkilöt tulevat pyytämään työtodistuksia vanhoista palvelussuhteista, jotka nyt näkyvät vain nimikirjalla. Jos nimikirjalla ei ole todistusvoimaa lain kumoamisen jälkeen, vaan kaikista vanhoista palvelussuhteista tulee olla alkuperäinen työtodistus, tulee työtodistuspyyntöjen määrä olemaan erittäin suuri, ja se lisää virastojen työmäärää ainakin hetkellisesti, erityisesti henkilöstöhallinnossa. Jos virastoilla ei ole resursseja kirjoittaa työtodistuksia nopealla aikataululla, se saattaa myös hidastaa nimityspäätöksiä. Lisäksi mahdollisuus saada työtodistukseen arvolauseita vuosien jälkeen on erittäin epätodennäköistä. Virkamieslain 67 §:n mukaan virkamiehellä on oikeus pyynnöstä saada asianomaiselta viranomaiselta todistus palvelussuhteen kestoajasta ja tehtävien laadusta (työtodistus). Lisäksi on, jos virkamies sitä pyytää, työtodistuksessa mainittava palvelussuhteen päättymisen syy ja arvolause virkamiehen osoittamasta työtaidosta, ahkeruudesta ja käytöksestä. Virkamiehen kuoltua on tämän kuolinpesällä oikeus saada työtodistus. Jos työtodistusta pyydetään myöhemmin kuin 10 vuoden kuluttua palvelussuhteen päättymisestä, viranomainen on velvollinen antamaan työtodistuksen vain, jos siitä ei aiheudu kohtuutonta haittaa. Samalla edellytyksellä on kadonneen tai turmeltuneen työtodistuksen tilalle pyynnöstä annettava uusi todistus.

Esityksen tavoitteena on saattaa palvelussuhteeseen liittyvien henkilötietojen käsittely vastaamaan paremmin voimassa olevaa tietosuojalainsäädäntöä ja selkeyttää sääntelyn suhdetta julkisuuslakiin sekä poistaa päällekkäistä sääntelyä suhteessa julkisuuslakiin ja henkilötietojen käsittelyä koskevaan lainsäädäntöön. Maa- ja metsätalousministeriö kannattaa näitä tavoitteita, mutta tuo esiin huolensa siitä, onko nimikirjalain kumoamista koskeva valmistelu sidottu julkisuuslain ajantasaistamistyön kanssa siten, että ei synny sellaista välitilaa, joka lisää epäselvyyttä tietojen julkisuudesta. Erityisesti tämä koskee kohdassa 7.1. mainittuja palkkatietoja koskevaa kohtaa, josta esitetään säädettäväksi julkisuuslain 24 §:n yhteydessä 2. lakiehdotuksessa. Jo nykyisellään henkilötietojen julkisuuden arviointi voi olla vaikeaa, joten toivottavaa on, ettei se hankaloidu entisestään.

Henkilötietojen julkisuutta koskevassa 7.1. kohdan 1 §:ssä todetaan, että jatkossa rangaistustiedon julkisuutta olisi arvioitava ottaen huomioon julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 28 kohdan säännös, johon liittyy vahinkoedellytyslauseke. Esityksen mukaan rangaistustiedon salassapidon ala muodostuu virkamiesten osalta todennäköisesti hieman suppeammaksi kuin nykyisen nimikirjalain 7 §:n 1 momentin perusteella. Ja lisäksi kohdan 7.1. 1 §:n säädöskohtaisissa perusteluissa todetaan, että salassa pidettävän rangaistustiedon luovuttamista arvioidaan lähtökohtaisesti yleisen tietosuoja-asetuksen ja julkisuuslain

perusteella yksittäistapauksittain. Maa- ja metsätalousministeriö toivoo, että rangaistustiedon luovuttamiselle olisi selkeät kriteerit, jotta välttyttäisiin yksittäistapauksellisilta arvioinneilta.

Säädöskohtaisista perusteluista ilmenevästi 2 §:n mukaan työnantaja vastaisi siitä, että valtion virkamiehistä ja työntekijöistä ennen tämän lain voimaantuloa tallennetut henkilötiedot ovat työnantajan ja virkamiehen käytettävissä koko palvelussuhteen keston ajan (mahdollisten virkavapauksien sitä katkaisematta). Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että tässä muotoilussa Palkeiden vastuu henkilötietojärjestelmän ylläpitäjänä jää avoimeksi. Virastot ja laitokset ovat toimittaneet tiedon Palkeisiin, mutta vain työnantaja vastaa, että tiedot ovat käytettävissä. Edelleen 2 §:n 2 momentin mukaan palvelussuhteen päätyttyä tiedot arkistoidaan, mutta olisiko arkistoitavan tiedon tuottamiseen liittyen 2 §:ään kirjattava myös Palkeille roolia arkistoitavan tiedon tuottamisesta virastoille.

Kansliapäällikön sijaisena
osastopäällikkö

Minna-Mari Kaila

Hallitusneuvos

Terhi Sunnari

Jakelu

VM Valtiovarainministeriö

VN/1084/2021-MMM-31

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: